

# Integrering af ligestilling i fællesskabspolitikkerne

Den Europæiske Union arbejder ud fra det grundlæggende princip, at alle generelle aktioner og politikker udtrykkelig mobiliseres med henblik på fremme af lige muligheder for kvinder og mænd, og at der allerede under udformningen tages aktivt og synligt hensyn til deres mulige virkninger på henholdsvis mænds og kvinders situation.

"Gender Mainstreaming"-princippet består i systematisk hensyntagen til forskellene i kvinders og mænds vilkår, situation og behov i alle fællesskabspolitikker og -aktioner. En sådan global og tværgående strategi kræver en indsats for at mobilisere alle politikkerne.  
(efter Amsterdamertrakteten)

Lov om ligestilling mellem mænd og kvinder:

#### § 4.

Offentlige myndigheder skal inden for deres område arbejde for ligestilling og indarbejde ligestilling i al planlægning og forvaltning.

## Velkommen til lovprocesguiden

Lovprocesguiden er et elektronisk værktøj til ansatte i centraladministrationen, der er ansvarlige for at udarbejde lovforslag.  
Lovprocesguiden indeholder information om de forskellige processer, et lovforslag gennemgår, og om de spørgsmål, du skal være opmærksom på i forbindelse med udarbejdelse af lovforslag. Desuden kan du finde relevante links til litteratur og digitale værktøjer til brug for arbejdet med udarbejdelse af lovforslag.

I Lovprocesguiden er lovprocessen inddelt i 5 overordnede faser.

Under hver fase kan du klikke dig ind på nogle del-faser, der nærmere beskriver, hvad der sker, og hvilke opgaver, der skal løses i den pågældende fase af lovprocessen.

For den uerfarne lovansvarlige vil det være vigtigt at gennemgå samtlige faser grundigt i forbindelse med tilrettelæggelsen af udarbejdelsen af lovforslaget. For mere erfarne lovansvarlige vil Lovprocesguiden kunne fungere som et opslagsværk på de forskellige faser.

Udover de generelle informationer og opgavebeskrivelser kan der i de enkelte faser være indlagt særlige oplysninger fra hvert ministerium, som kun er tilgængelige for det pågældende ministeriums medarbejdere. Disse oplysninger vil typisk vedrøre procedurer og standarder, der er relevante for det enkelte ministerium. Du får adgang til informationer fra dit eget ministerium ved at klikke på "Information fra eget ministerium" eller ved at vælge denne funktion under de enkelte opgaver i Lovprocesguiden.

Endvidere indeholder Lovprocesguiden en ordbog, hvor vigtige ord og fagudtryk, der vedrører lovprocessen, er forklaret. Du får adgang til ordbogen ved at vælge "Ordbog" i hovedmenuen eller ved at klikke på de særligt markerede ord i guidens tekst.

Endelig indeholder Lovprocesguiden et tidsplansværktøj, som du kan anvende til at udarbejde en tidsplan for hele lovprocessen. Du får adgang til tidsplansværktøjet ved at klikke på knappen "Opret

Start lovprocesguiden

Opret din egen tidsplan

Information fra eget ministerium

## Evaluering

Lovprocesguide.dk vil blive evalueret i 2008. Har du kommentarer til hjemmesiden eller de digitale værktøjer, den indeholder, kan du sende dem til [teknisksupport@eogs.dk](mailto:teknisksupport@eogs.dk). Kommentarerne vil heretter indgå i

<b>Forside</b>	<b>Lovprocesguide</b>	<b>Opret tidsplan</b>	<b>Ordbog</b>	<b>Kontakt</b>	<b>Om lovprocesguide.dk</b>
<b>Lovprogrammet</b>	<b>Udarbejdelse af lovforslag</b>	<b>Fra høring til fremsættelse</b>	<b>Folketingsbehandlingen</b>	<b>Efter vedtagelsen</b>	
<b>Affattelse af lovførelsen</b>	<b>Almindelige bemærkninger</b>	<b>Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser</b>	<b>Særligt om forslag til ændringslove</b>	<b>Retlige grænser</b>	<b>Inddragelse af andre ministerier, lovteknisk gennemgang mv.</b>

Det erivet:  
Udarbejdelse af lovforslag

**Generel tidsplan**  
 Udskriv

### Udarbejdelse af lovforslag

Denne fase beskriver de regler og principper, der gælder for, hvordan lovforslag affattes. Det drejer sig dels om regler og principper om lovforslags sproglige udformning og tekniske affattelse, dels om regler og principper, der skal udvises opmærksomhed for i forhold til lovforslags indhold.

Det er vigtigt af hensyn til både borgerne, Folketinget og de retsanvendende myndigheder, at de nedenfor omtalte regler og principper overholdes.

Kort sagt skal lovforslag affattes klart, systematisk, let læseligt og pædagogisk.

For en nærmere beskrivelse af de nævnte hensyn til borgerne, Folketinget og de retsanvendende myndigheder se [Justisministeriets vejledning om lovkvalitet, pkt. 2.1](#).

**Cirkulærer.**  
[Vejledning om lovkvalitet, pkt. 2.1](#)

<b>Affattelse af lovtæksten</b>	<b>Almindelige bemærkninger</b>	<b>Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser</b>	<b>Særligt om forslag til ændringslove</b>	<b>Retlige grænser</b>	<b>Almindelige retsprincipper</b>	<b>Inddragelse af andre ministerier, lovteknisk gennemgang mv.</b>
Økonomiske konsekvenser for det offentlige	Administrative konsekvenser for det offentlige	Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet	Administrative konsekvenser for borgerne	Forholdet til EU-retten	Hårde myndigheder og organisationer mv.	Sammenfattende skema og andre spørgsmål

Over et bryn:

- = Udarbejdelse af lovforslag
- = Almindelige bemærkninger

> Almindelige bemærkninger

Lovforslag indeholder efter selve lovtæksten **bemærkninger**. Bemærkninger er i almindelighed opdelt i et hovedafsnit med "Almindelige bemærkninger" og et hovedafsnit med "Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser" (specielle bemærkninger).

Det er et helt centralt lovkvalitetskrav, at bemærkningerne til lovforslag er fyldstgørende og korrekte.

De almindelige bemærkninger har til formål at give et overordnet – men dækkende – billede af de foreslåede ændringer, mens de specielle bemærkninger har til formål så detaljeret og omhyggeligt som muligt at give anvisninger på de enkelte spørgsmål, som lovforslagets bestemmelser kan rejse.

Der kan ikke angives nogen fast og utrækelig model for den samlede opstilling af lovforslags almindelige bemærkninger.

Følgende model kan imidlertid anvendes som udgangspunkt:

**Cirkulærer, vejledninger mv.**

- Vejledning om lovkvalitet, pkt. 2.3.
- Cirkulære om bemærkninger til lovforslag m.v.

**Litteratur**



bestemmelser		ændringslove		gennemgang mv.	
Økonomiske konsekvenser for det offentlige	Administrative konsekvenser for det offentlige	Økonomiske og administrative konsekvenser for borgerne	Miljø-mæssige konsekvenser	Hørte myndigheder og organisationer mv.	Sammenfattende skema og andre spørgsmål

- Øvrige konsekvenser og andre spørgsmål
- Øvrige konsekvenser og andre spørgsmål
  - Generer tidsplan Udskriv

## Øvrige konsekvenser og andre spørgsmål

Der kan efter omstændighederne være grund til at redegøre for andre konsekvenser af lovforslaget end dem, der er obligatoriske. Det kan f.eks. dreje sig om forslagens regionalpolitiske konsekvenser eller lignestillingsmæssige konsekvenser. Der kan også være særlige konsekvenser for f.eks. handicappede eller det frivillige foreningsliv, som bør beskrives.

Har lovforslaget ikke konsekvenser af den nævnte karakter, bør dette alene fremgå af lovforslagets bemærkning, hvis der på baggrund af lovforslagets indhold er foretaget en større konsekvensvurdering. Det bemærkes, at sådanne øvrige konsekvenser ikke skal indgå i det sammenfattende skema i slutningen af de almindelige bemærkninger, jf. punktet Sammenfattende skema.

Efter omstændighederne kan der ligeledes være grund til at omtale andre spørgsmål i de almindelige bemærkninger end dem, der er omtalt under de øvrige punkter. Det er ikke muligt at give en udtømmende beskrivelse af, i hvilke tilfælde der kan være anledning hertil. Nogle tilfælde er særligt omtalt i Justitsministeriets vejledning om lovvallet, pkt. 2.3.4, hvortil der henvises. Disse tilfælde er kort fortalt følgende:

- Hvis et lovforslag har givet anledning til omfattende overvejelser i forhold til f.eks. grundloven, EU-retten, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention eller almindelige retsprincipper, bør der redegøres for disse overvejelser
- Hvis Folketingets vedtagelse af et lovforslag samtidig indebærer, at der gives samtykke til ratifikation af en traktat mv., bør det udtrykkeligt fremgå af lovforslagets bemærkninger
- Hvis et lovforslag har betydning for det nordiske samarbejde, bør dette fremgå
- Hvis et lovforslag retter sig til virksomheder, bør det som udgangspunkt beskrives, hvordan den vedtagne lov vil blive kommunikeret til de berørte virksomheder. På hjemmesiden

## Cirkulærer, vejledninger mv.

- [Vejledning om lovvallet, pkt. 2.3.3.1](#)
- [Vejledning om lovvallet, pkt. 2.3.4](#)
- [Vejledning om konsekvensanalyser](#)

## Digitale værktøjer

[www.kommunikationsguide.dk](http://www.kommunikationsguide.dk)

## Kontakt


[Justitsministeriet](#)

## Information fra eget ministerium

Log ind med din digitale signatur

[Log ind](#)



Adresse  <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=22728#oversigt12>

I de almindelige bemærkninger bør angives de myndigheder og organisationer mv., der er hørt i forbindelse med lovforberedelsen, jf. nærmere 1998-cirkulærets § 9. I de særlige tilfælde, hvor lovforslaget først sendes til høring samtidig med fremsættelsen for Folketinget, bør det ligeledes angives, hvem der høres over lovforslaget.

Der gælder ikke noget almindeligt krav om, at der – hvor en forudgående høring har været gennemført – i selve lovforslaget redegøres for indholdet af de indkomne høringsvar og for de overvejelser og eventuelle ændringer, som svarene har givet anledning til. Der er indtil videre selsagt ikke noget til hinder for, at lovforslagets bemærkninger kan indeholde en nærmere omtale heraf. Høringsvar og det høringsnotat, der udarbejdes af ministeriet, bør ikke indarbejdes i bemærkningerne til lovforslaget, men kan eventuelt optages som bilag.

Om høring over lovforslag henvises i øvrigt til pkt. 5.5 nedenfor.

#### k. Sammenfattende skema.

Efter 1998-cirkulærets § 13 skal der efter redegørelsen for lovforslagets konsekvenser i de almindelige bemærkninger indsættes et skema, hvor konsekvenserne sammenfattes i hovedtræk. Skemaet optrykkes således som sidste punkt i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Skemaet udformes som angivet i et bilag til cirkulæret.

#### l. Øvrige konsekvenser af et lovforslag, der efter omstændighederne bør omtales i de almindelige bemærkninger.

Der kan efter omstændighederne være grund til at redegøre for andre konsekvenser af lovforslaget end dem, der er omtalt ovenfor. Det kan f.eks. dreje sig om forslagens regionalpolitiske konsekvenser eller ligestillingsmæssige konsekvenser. Der kan også være særlige konsekvenser for f.eks. handicappede eller det frivillige foreningsliv, som bør beskrives.

Har lovforslaget ikke konsekvenser af den nævnte karakter, bør dette alene fremgå af lovforslagets bemærkninger, hvis der på baggrund af lovforslagets indhold er foretaget en større konsekvensvurdering.

Det bemærkes, at sådanne øvrige konsekvenser ikke skal indgå i det sammenfattende skema, der er nævnt ovenfor under punkt k.

Der henvises i øvrigt til Vejledning om konsekvensanalyser, maj 2005.



# Fra "Vejledning om konsekvensanalyser, maj 2005 – side 70-71 (absolut sidste)

Kapitel 7 - Digital lovproces guide - Microsoft Internet Explorer

Filer Rediger Vis Foretrukne Funktioner Hjælp

Tilbage

Adresse <http://www.lovprocesguide.dk/sw2401.asp>

## 7.3. Ligestillingsmæssige konsekvenser

Ligestillingsvurdering af lovforslag er en vurdering af, om et lovforslag kan have forskellige konsekvenser for den kvindelige og den mandlige befolkning eller dele af disse grupper samt en vurdering af, hvad dette betyder for ligestillingen mellem kvinder og mænd.

Ligestillingsvurderinger har til formål at forhindre, at nye lovforslag eller anden regulering er kønsdiskriminerende eller vil medføre utilsigtede skævheder mellem kønnene.

Når ligestillingsvurderingen er afsluttet, bør der tages stilling til, om vurderingen skal med i bemærkningerne til lovforslaget. Det vil være aktuelt, hvis der er væsentlige ligestillingsmæssige konsekvenser. Er der tale om negative ligestillingsmæssige konsekvenser, bør der gives en forklaring på hvilke forhold, der medfører, at lovforslaget er udformet, som det er.

I nedenstående boks er anført en række spørgsmål, som kan anvendes ved trin 1 og 2 i den generelle fremgangsmåde.

### Checkliste for ligestillingsmæssige konsekvenser

Kan tiltaget have væsentlige konsekvenser for:

- Ligestillingen mellem kvinder og mænd?
- Kvinder og mænds muligheder på arbejdsmarkedet?
- Kvinders og mænds rettigheder/pligter?
- Fordelingen af ressourcer til kvinder og mænd på det område, der skal reguleres (gjort op i penge, tid, arbejde, uddannelse, bolig eller andre relevante forhold)?

Til brug for en besvarelse af checklistens spørgsmål, må en række bagvedliggende spørgsmål undersøges. De vigtigste af disse er opført nedenfor.

### Særligt om opgørelse af ligestillingsmæssige konsekvenser

- Vurder kønsfordelingen i den målgruppe, der berøres af lovforslaget

# Lovgrundlaget

## **Miljøvurderinger**

*Offentlige myndigheder har pligt til at foretage en miljøvurdering af planer og programmer, som kan få væsentlig indvirkning på miljøet.*

**Den 21. Juli 2004**

## **Ligestillingsvurderinger**

*Offentlige myndigheder skal inden for deres område arbejde for ligestilling og indarbejde ligestilling i al offentlig planlægning og forvaltning*

**Den 30. maj 2000**

## **Anbefalinger til efterlevelse af Lov om ligestilling.**

- Der skabes større politisk opmærksomhed omkring ligestillingspørgsmål gennem etablering af institutioner, der kan rejse debatter på et forskningsmæssigt solidt grundlag. De lande vi normalt sammenligner os med har alle langt mere solide institutioner, hvad angår ligestilling mellem mænd og kvinder. F.eks. fik Sverige i 2006 en ny myndighed, der skal bidrage til at Sverige får en effektiv ligestillingspolitik.
- Der bør etableres et ligestillingsombud efter svensk forbillede.
- Få en ligestillingsvismand som kan have fokus på ligestillingsaspektets betydning for nationaløkonomien.
- Mainstream lovprocesguiden mht. køn så den matcher miljømainstreaming i lovprocesguiden.
- Ajourfør cirkulærer så de lever op til § 4 i ligestillingsloven fra 2000.
- Få hele lovpakken relevantstestet hver gang en ny pakke fremlægges – og langt mere udførligt end det skete i 2006.
- Få et permanent stående folketingsudvalg for ligestilling mht. køn, alder, etnicitet m.m. Dermed vil der også være et embedsværk der har den fornødne ekspertise til at servicere udvalget professionelt.
- Sæt fokus på implementering af statslige ligestillingspolitikker i kommunal forvaltning. Strukturreformens manglende kønsmainstreaming giver al mulig grund til at holde øje med, hvad der sker rent ligestillingsmæssigt, i forbindelse med de enorme omstruktureringer offentlig forvaltning gennemgår i årene frem. Nyere Svensk forskning afslører at implementering af statslige ligestillingspolitikker i kommunal forvaltning er en langt større udfordring end først antaget. Modstandsformerne er mange og ofte næste usynlige. Der skal særdeles megen fokus på emnet, hvis ikke Danmark ligestillingspolitisk skal ryge langt tilbage de næste par år.
- Afhold evt. en eksperthøring om implementering af statslige ligestillingspolitikker i kommunalt regi.
- Vurder hvad der skal til for at sektorlovene i langt højere grad har ligestillingsaspektet med. Det skal sikres at aspektet er med i vejledninger og cirkulærer.
- Uddan centralt placerede embedsmænd og politikere i ligestilling og mainstreaming.